

ANALÝZA VYSÍLÁNÍ ČRO K VOLBĚ PREZIDENTA ČR V ROCE 2018

*Analýza objektivity a vyváženosti
vybraného vysílání ČRo před volbami do prezidenta ČR v roce
2018*



Český rozhlas



Mgr. Martina Gallíková
Mgr. Zdeněk Dytrt

17. 8. 2018

I. ZADÁNÍ A CÍL ANALÝZY



- **Cílem analýzy** bylo zjistit, nakolik si ČRo v určených pořadech počínal v souladu s povinnostmi média veřejné služby uvedenými v Zákoně 484/1991 Sb., o Českém rozhlasu a v Kodexu ČRo s ohledem na hlavní úkoly veřejné služby v oblasti rozhlasového vysílání vážící se zejména k problematice:
 - a) poskytování **objektivních, ověřených**, ve svém celku **vyvážených** a **všestranných** informací pro svobodné vytváření názorů,
 - b) působení ČRo coby **fóra pro veřejnou diskusi**, v níž je možno vyjadřovat **široké spektrum názorů a hledisek**
 - c) **nestrannosti a nezávislosti** novinářské práce.
- Analýza rovněž odpoví na otázku, **zda ČRo ve zkoumaných pořadech postupoval v souladu s vlastním dokumentem „Pravidla Českého rozhlasu v souvislosti s volbou prezidenta ČR v roce 2018“**.

DESIGN VÝZKUMU

Výzkumný soubor



VYBRANÉ POŘADY (období od 27. 12. do 2. 2. 2018)

◁ Zpravodajské, publicistické a diskuzní pořady

- **Celek vysílání stanice Radiožurnál, všední dny, 6:30 - 16:00 hod.**
- **Celek vysílání stanice Plus, všední dny, 6:00 - 13:00 hod.**
- **Hlavní zprávy stanice Radiožurnál, všední dny a vybrané nepracovní dny**
- **Hlavní zprávy stanice Plus z vybraných nepracovních dnů**
- **Hlavní zprávy stanice Dvojka, všední dny a vybrané nepracovní dny**
- **Dvacet minut Radiožurnálu**
- **Den podle**
- **Den v 60 minutách**
- **Názory a argumenty**
- **Jak to vidí**
- **Osobnost Plus**
- **Volební studia ČRo Plus a Radiožurnálu (13. 1. a 27. 1. 2018).**

DESIGN VÝZKUMU

Výzkumný soubor



- ◁ **Debaty s předvolební dramaturgií**
 - **Duely osmi prezidentských kandidátů před prvním kolem voleb (čtyři debaty z období 27. 12. – 30. 12. 2018)**
 - **Společná debata osmi prezidentských kandidátů před prvním kolem voleb (12. 1. 2018).**
 - **Tři rozhovory s Jiřím Drahošem (14. 1., 26. 1. a 28. 1. 2018)**
 - **Pět debat s komentátory, novináři a experty na téma prezidentské volby.**

- ◁ **Vstupy z projektu Den s kandidátem / Hledá se prezident**
 - **Živé vstupy do vysílání z projektu Den s kandidátem**
 - **Online reportáže z průběhu projektu na webových stránkách ČRo**
 - **Rozhovory s kandidáty v rámci pořadu 20 minut Radiožurnálu**

- ◁ **Články na webech ČRo reflektující některou z předvolebních debat**

DESIGN VÝZKUMU

Formulace výzkumných otázek



- ◁ **Cíle výzkumu byly shrnuty do čtyř výzkumných otázek:**
 - ◁ **A/ Jaký prostor ČRo ve sledovaném vysílání poskytl tematice prezidentských voleb, jak toto téma zpracoval a jaké rutinní postupy při tom použil?**
 - ◁ **B/ Jaký prostor byl ve sledovaném předvolebním a povolebním vysílání poskytnut jednotlivým kandidátům a s jakými konotacemi?**
 - ◁ **C/ Objevil se ve sledovaném vysílání favorizující či defavorizující přístup k některým kandidátům svědčící o ztrátě nestrannosti či dokonce podjatosti?**
 - ◁ **D/ Do jaké míry poskytl Český rozhlas ve sledovaném vysílání objektivní, ověřené, ve svém celku vyvážené a všestranné informace pro svobodné vytváření názorů?**

DESIGN VÝZKUMU

Výzkumné metody



VÝZKUMNÉ METODY

- ◁ **Explorativní obsahová analýza** v kvantitativní i kvalitativní podobě (Kimberley, Neuendorf)

ANALYTICKÁ JEDNOTKA

- ◁ **Příspěvek** - zvuková nebo textová jednotka, která je oddělena od ostatních příspěvků. Příspěvek tematizuje:
 - ◁ **konání prezidentských voleb**
 - ◁ konání prezidentských voleb v kontextu jiné agendy
 - ◁ **jednání a chování kandidujících osobností** i v kontextu mimovolební agendy (tj. výkon funkce či pracovní pozice, osobní a rodinný život apod.)
- ◁ **Promluva profesionálního komunikátora** (moderátora) a jeho interakce s mluvčími. Její nejtypičtější formou je **moderátorský dotaz**.

PŘEDVOLEBNÍ DISKUZNÍ POŘADY

Metoda kvantitativní analýzy



ZPRAVODAJSKÉ, PUBLICISTICKÉ A DISKUZNÍ POŘADY

- ◊ **Kvantitativní reprezentace** jednotlivých atributů
 - ◊ **Příspěvky:** téma, stopáž, typ / žánr
 - ◊ **Mluvčí:** typ, stopáž promluvy, stranická / profesní identifikace
 - ◊ **Kandidáti:** stopáž promluvy, valence příspěvku vůči kandidátovi, interpretační rámce
 - ◊ **Prezidentské volby:** tematizace voleb v příspěvku, pozice volební agendy

PŘEDVOLEBNÍ A POVOLEBNÍ DISKUZE

- ◊ **Kvantitativní reprezentace** kandidujících subjektů
 - ◊ Zastoupení kandidátů v diskusních pořadech,
 - ◊ Stopáž, která jim byla poskytnuta,
 - ◊ Počet dotazů, které byly adresovány jednotlivým mluvčím.
- ◊ **Struktura a povaha moderátorských dotazů**
 - ◊ Typologie dotazů (hlavní, vedlejší, doplňovací dotaz)
 - ◊ Míra polemičnosti dotazů (neutrální, vstřícný, kritický dotaz)
 - ◊ Zacílení dotazů (ad hominem, ad rem)
 - ◊ Rámce adresované mluvčím prostřednictvím moderátorských dotazů

PŘEDVOLEBNÍ DISKUZNÍ POŘADY

Kvalitativní analýza



Oblasti profesních pochybení sledované v rámci analýzy

- ◊ **nekorektní interpretace** (např. zkreslování, zveličování...)
- ◊ **informační nepřipravenost** a/ nebo **věcná nepřesnost** při formulování dotazu
- ◊ **nepřesné odkazování na zdroj** (odkaz na zdroj uveden nepřesně)
- ◊ používání **argumentů, které nelze spojit s jasně definovaným zdrojem**
- ◊ **nekorektní interpretace dat výzkumů veřejného mínění**
- ◊ **neschopnost diskusi soudcovat**
- ◊ neschopnost **odhalovat rozpory** v postojích účastníků
- ◊ neschopnost **korigovat fauly**, kterých se diskutující dopouštěli
- ◊ **neovládnutí emocí** (ironie, sarkasmus, zesměšňování) na straně moderátora
- ◊ **defavorizace** kandidáta (např. zesměšňování, dehonestace) ze strany moderátora
- ◊ **favorizace** kandidáta ze strany moderátora

HLAVNÍ ZÁVĚRY



A/ Jaký prostor ČRo ve sledovaném vysílání poskytl tematicke prezidentských voleb, jak toto téma zpracoval a jaké rutinní postupy při tom použil?

- ◊ **Téma prezidentských voleb bylo různou měrou přítomno ve všech analyzovaných pořadech.** Příspěvky, které tuto agendu tematizovaly, se jí nejčastěji věnovaly jako hlavnímu tématu. Podíl příspěvků zaměřených na některého z kandidátů v mimovolebním kontextu byl relativně malý, šlo takřka výlučně o reference vztažené k výkonu funkce úřadujícího prezidenta Zemana.
- ◊ **Reprezentace kandidujících osobností** ve zpravodajství i v publicistice probíhala **především v rámci jejich konkrétních kroků a aktivit**, v menší míře prostřednictvím osobnostních a profesních kompetencí.
- ◊ Ve zpravodajských příspěvcích **vystupovala celá řada externích mluvčích**, kteří analyzovanou agendu doplňovali o expertní stanoviska a nové úhly pohledu. I v diskuzních pořadech s komentátory, novináři a experty vystoupilo široké spektrum osobností s nejrůznějším profesním zaměřením a hodnotovým profilem.
- ◊ Za poněkud problematický považujeme design projektu **Den s kandidátem**. Domníváme se, že **ČRo zde plně nevyužil potenciál, který tento formát nabízí.**

HLAVNÍ ZÁVĚRY



B/ Jaký prostor byl ve sledovaném předvolebním, volebním a povolebním vysílání poskytnut jednotlivým kandidátům a s jakými konotacemi?

- ◊ **Při analýze míry reprezentace kandidátů** ve zpravodajských a publicistických pořadech **pozorujeme výrazné rozdíly. Největší pozornost byla věnována Miloši Zemanovi**, s velkým odstupem následoval Jiří Drahoš, ostatní kandidáti byli reprezentováni podstatně méně.
- ◊ Český rozhlas byl před prezidentskými volbami postaven do **situace výrazné asymetrie mezi kandidujícími osobnostmi**, především mezi úřadujícím prezidentem Milošem Zemanem a ostatními kandidáty. Tato asymetrie byla navíc zesílena **rozhodnutím Miloše Zemana neúčastnit se předvolebních debat**. Požadavek na **vyvážený přístup** ke kandidátům proto **nemohl znamenat mechanickou rovnost přístupu do vysílání**.
- ◊ **Nerovnoměrnou reprezentaci kandidátů**, kterou pozorujeme ve zpravodajských a publicistických pořadech, proto **pokládáme za vysvětlitelnou objektivně existujícími rozdíly mezi kandidáty**, především specifickou pozicí úřadujícího prezidenta obhajujícího svůj mandát.

HLAVNÍ ZÁVĚRY



C/ Objevil se ve sledovaném vysílání favorizující či defavorizující přístup k některým aktérům voleb či reprezentantům názorových perspektiv svědčící o ztrátě nestrannosti či dokonce podjatosti?

- **Neidentifikovali jsme systematickou favorizaci či defavorizaci některého z kandidátů.**
- **V některých pořadech se vyskytl větší podíl příspěvků s negativní valencí vůči Miloši Zemanovi, částečně také vůči Jiřímu Drahošovi a Mirku Topolánkovi.** Tuto tendenci pokládáme za **vysvětlitelnou objektivně existujícími příčinami, které Český rozhlas nemohl ovlivnit**, ale měl za povinnost zpravodajsky je pokrývat (např. minulost kandidátů, styl vedení volební kampaně a vystupování během ní).
- **Moderátoři diskuzních pořadů v celku vysílaného programu přistupovali ke kandidátům korektně, objektivně a vyváženě**, neodhalili jsme de/favorizační přístup moderátorů vůči některému z aktérů voleb. **Disproporce v kvantitativních indikátorech** některých diskuzních pořadů **vycházely především z odlišných mluvních stylů hostů** a ze způsobu, jak uchopili téma diskuze.

HLAVNÍ ZÁVĚRY



D/ Do jaké míry poskytl Český rozhlas ve sledovaném vysílání objektivní, ověřené, ve svém celku vyvážené a všestranné informace pro svobodné vytváření názorů?

- Kvantitativní ani kvalitativní analýza předvolebního a povolebního vysílání ČRo **neodhalila porušení objektivity, vyváženosti a nestrannosti vysílání** ve vybraných pořadech ve stanoveném období.
- V celku zkoumaného vysílání ČRo **poskytl objektivní, ověřené, vyvážené a všestranné informace pro svobodné vytváření názorů a naplnil tak povinnosti** vyplývající ze Zákona o Českém rozhlasu, Kodexu Českého rozhlasu a pravidel předvolebního vysílání.



DĚKUJI ZA POZORNOST